

ชื่อเรื่อง “ลายน้ำไหล บ่ไหลคืนถิ่น” (โครงการพัฒนาคณะด้วยงานสร้างสรรค์เชิงวิชาการกรณีศึกษา
จากโครงการตัวอย่าง โครงการสร้างสรรค์ผลงานภาพถ่าย และวีดิทัศน์ แรงบันดาลใจจากการ
เปลี่ยนถ่ายวัฒนธรรมแพศหญิงในกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา)

ผู้วิจัย นางสาวปรียาชนก เกษสุวรรณ

ปีที่ทำการวิจัย 2557

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์ผลงานภาพถ่ายและวีดิทัศน์โดยได้รับแรงบันดาลใจ
จากการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมแพศหญิงเกี่ยวกับการทอผ้าในกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ อำเภอเชียงคำ
จังหวัดพะเยา เกี่ยวกับวัฒนธรรมการทอผ้า ที่ใกล้จะสูญสิ้นไร้ผู้สืบทอด และเพื่อเป็นโครงการตัวอย่าง
ในการดำเนินงานสร้างสรรค์เชิงวิชาการให้กับคณาจารย์ด้านทัศนศิลป์ของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์แล
ศิลปกรรมศาสตร์เห็นความเป็นไปได้ในการขอทุนสนับสนุนการทำงานวิจัยและงานสร้างสรรค์

เศร้า ทุกซ์ สุข โศก สติตย์ แวดตา

น้ำไหลจากแม่มา สู่เจ้า

ตอกแต่กตำหูก ทอฝืน คำเช้า

ลายลือฤหาย บ่ไหล คืนถิ่น

บทกลอนข้างต้นคือความในใจของผู้สร้างสรรค์จากการลงพื้นที่ ศึกษาเก็บข้อมูล สัมภาษณ์
ภาพถ่าย วีดิทัศน์ช่างทอในกลุ่มทอผ้าบ้านสนปูเลย จำนวน 9 ท่าน พบปัญหาการไร้ผู้สืบทอดอาชีพอัน
เป็นรากฐานภูมิปัญญาพื้นถิ่น และความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลง คน
รุ่นใหม่อพยพย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองใหญ่ละถิ่นถ่ายประกอบอาชีพที่มีรายได้เพิ่มขึ้น ขาดการถ่ายทอด
ภูมิปัญญาภายในหมู่บ้าน เยาวชนแพศหญิงเรียนพิเศษ ดูโทรทัศน์ เล่นอินเตอร์เน็ต ทำรายงาน ฟีกซ้อม
แข่งขันกีฬาในวันเสาร์อาทิตย์มากกว่าช่วยแม่ ย่า ยาย ประกอบอาหาร เย็บปักถักร้อยหรือหัดทอผ้า

การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นไม่มีสิ่งใดผิดหรือถูก มีเพียงการสูญหาย หรือดำรงอยู่
ในรูปแบบอื่นกล่าวคือ การทอผ้าด้วยกี่ด้วยแรงคนต่อผ้า1 ผืนในบางพื้นที่อาจสูญหายในอีก10-20 ปี
ข้างหน้า แต่การทอผ้าเปลี่ยนแปลงเป็นนวัตกรรมการทอแบบอุตสาหกรรม เพิ่มจำนวนการผลิตรวดเร็ว
ลดกำลังคน แต่สิ่งที่เครื่องจักรไม่สามารถแทนที่ได้นั้นคือคุณค่าและความละเอียดลออ ความพิเศษของ
ชิ้นงานที่เป็น1 เดียวในทุกผืนผ้า

ดังนั้นการเลือกใช้สื่อสร้างสรรค์ภาพถ่ายและวีดิทัศน์ที่บันทึกภาพช่วงทอที่ดำเนินอยู่และสิ้นสุดลงในอนาคตอันใกล้ ทั้งกิจกรรม “ลายน้ำไหลในถิ่นเรา” กิจกรรมทอผ้าร่วมกันระหว่างเยาวชนและช่างทอ แล้วจัดแสดงนิทรรศการ นำเสนอ ต่อเยาวชนเพศหญิงรุ่นใหม่ที่มีสถานะเป็นลูก หลาน เหลน เป็นเครือญาติของช่างทอรวมทุกคนในชุมชนนั้น จะเป็นเสมือนการสร้างคุณธรรมที่ซึ่งคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน และเป็นโครงการตัวอย่างในกับคณาจารย์สายทัศนศิลป์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์ได้เห็นความเป็นไปได้ในการเริ่มของทุนวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาศักยภาพตามพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัยต่อไป

Abstract

'The Flow Away ' is one of video and art photography project that is inspired by suspending of Pha Lia Num Lai, local handmade fabric pattern in Tai Lue village, Chiangkum, Phayoa province. 'Pha Lia Num Lai' or 'Flowing Water Pattern' resembles waves or stairs which reflects local artistic and creative skills. The process of weaving by household loom has been taught to female members by their grandmother or mother, but this culture has been suspended in present generation. Furthermore, this research aims to initiate and develop future local research for School of Architecture and Fine Art which is a major responsible institute of local art development and creativity in Phayoa province.

Nine women in Sanpuloei village who are local fabric weavers were interviewed, taken photo, and recorded videos. We found that a major problem of local fabric and wisdom suspending was changing of lifestyle and culture. Almost new generation of women migrate to city then fabric careers are decreased. Young female prefer to spend their time for Internet, watching television, and training sports on weekend than learn feminine skills for example sewing and weaving from mother or grandmother.

The cultural change is nothing wrong but transform and exist in other forms. Weaving with household loom may disappear in next 10–20 years because industrial textile weaving has been replaced. Although innovative machine can expand production capacity and reduce manpower, it cannot represent value and delicate on unique piece of the handmade.

Creative media include photography and video arts were used to record life of 9 weavers who fabricate Pha Lia Num Lai before culture was ended up. The community activity is called 'Flow back to my home' was establish to invite relative young girls weave together with their grandmother, local weavers. After that, the art exhibition was presented to realize young generation their local wisdom and unique culture. Finally, this project can be starting point of local art development research for School of Architecture and Fine Arts follow the mission of the University